

УДК 94 (477)

Ходачок Н. – ст. гр. СН-11

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

СТАВЛЕННЯ СТАЛІНА ДО УКРАЇНСЬКОЇ БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ВЕРХІВКИ

Науковий керівник: к.і.н., доцент Гумен Ю.Є.

Після перемоги більшовиків у боротьбі за владу в жовтні 1917 р., Й.В.Сталін увійшов до складу першого радянського уряду у статусі народного комісара у справах національностей. Одночасно він увійшов до складу вищого керівництва більшовицької партії, був обраний членом ЦК РСДРП(б). Його вважали довіреною особою В.І.Леніна.

Сталін брав безпосередню участь у підготовці та створенні влітку 1918 р. Комуністичної партії більшовиків України у Москві. Йому, разом із В.І.Леніним, Г.О.Зинов'євим і Я.М.Свердловим, вдалось через затверджені статутні документи та організаційні механізми зробити КП(б)У підконтрольною структурою РКП(б) і затвердити за нею статус обласної організації загальноросійського рівня.

Він добре був обізнаний із діяльністю та особливостями позиції політичних і військових опонентів більшовиків в Україні в роки революції та громадянської війни, маючи щодо кожного з них особисту позицію. Тому пізніше, у 1920–30-х рр. генсек ЦК ВКП(б) по різному вирішив долю цих діячів. М.С.Грушевський і А.В.Ніковський отримали дозвіл повернутись із еміграції в УСРР і працювати в Академії наук під наглядом ОДПУ, що само по собі готувало їх трагічний фінал. С.О.Єфремов став центральною фігурою обвинувачення на процесі «Спілки визволення України» у 1930 році, маючи до цього часу можливість займатись науковою діяльністю. У 1920 р. Й.В.Сталін був серед тих членів політбюро ЦК РКП(б), які підтримали наміри В.К.Винниченка повернутись із еміграції, вступити до КП(б)У й посісти посаду заступника Раднаркому УСРР, Коли ця комбінація зруйнувалась Ленін і Сталін дозволили виїзд В.К.Винниченка за кордон, де він до кінця своїх днів займався виключно літературою. Сталін, як свідчить колишній радянський розвідник П.Судоплатов, особисто наказав знищити в 1938 р. у Роттердамі Є.Коновальця.

Після того, як Й.В.Сталін став генеральним секретарем ЦК РКП(б), він разом із В.М.Молотовим і Л.М.Кагановичем швидко відпрацювали засади та механізми тотального контролю за всією вертикаллю владних інституцій у СРСР. У 1926-1927 рр. вони усунули з керівних посад в УСРР та в КП(б)У як супротивників курсу українізації, так і тих діячів, які вважали, що настав час передати владу в республіці виключно в руки українців (О.Я.Шумський, Г.Ф.Гринько, П.К.Сологуб, М.М.Полоз, К.А.Максимович та інші). Замість них у 1926-1927 рр. були призначені більшовики українського етнічного походження, які своїм підвищенням були зобов'язані особисто Сталіну. Серед них виділялись колишні боротьбисти та українські комуністи П.П.Любченко, А.А.Хвиля, В.І.Порайко, А.А.Річицький, В.М.Качинський, Ю.М.Коцюбинський, Ю.І.Кулик, О.І.Лісовик, Ю.А.Мазуренко та інші.

Не викликає сумніву те, що Й.В.Сталін, починаючи з жовтня 1917 р. і впродовж 1920-х рр. приділяв особливу увагу українським справам. Бажання бачити Україну в складі СРСР штовхали Сталіна до активної політичної діяльності. У 1920-х рр. Сталін перетворився із теоретичного знавця української проблематики в жорстокого, послідовного і прагматичного реалізатора більшовицького курсу підкорення України.